

Al XV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene

Dr. Marieta SAFTA
Prim magistrat-asistent
BENKE Károly
Magistrat-asistent șef
Cristina Cătălina TURCU
Magistrat-asistent
Ioana Marilena CHIOREAN
Magistrat-asistent

În perioada 23-25 mai 2011, Curtea Constituțională a României, având președinția Conferinței Curților Constituționale Europene, a organizat lucrările celui de-al XV-lea Congres, cu tema *Justiția constituțională: funcții și raporturile cu celelalte autorități publice*.

La Congres au luat parte reprezentanții tuturor celor 41 de curți constituționale europene membre ale Conferinței, precum și reprezentanți ai grupurilor regionale și lingvistice ale altor Curți Constituționale și instituții similare (membri ai Biroului Conferinței Mondiale asupra Justiției Constituționale).

De asemenea, au participat reprezentanți ai autorităților publice din România, cu activitate în domeniul juridic.

Dl Augustin Zegrean, președintele Curții Constituționale a României, în discursul de deschidere a celui de-al XV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, a subliniat faptul că acest Congres reprezintă o formă a cooperării dintre justiții și că finalitatea sa trebuie să fie una de natură a întări atât independența Curților Constituționale față de alte autorități ale statului, cât și rolul acestora în consolidarea statului de drept în societatea contemporană, chemată să facă față unor provocări tot mai complexe și mai dificile.

După această expunere a obiectivului reuniunii, dl Augustin Zegrean, președintele Curții Constituționale a României, a declarat deschise lucrările celui de-al XV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene.

În cadrul festivității de deschidere a lucrărilor Congresului, Președintele României, dl Traian Băsescu, s-a adresat participanților, subliniind rolul esențial și definitoriu al Curților Constituționale în cadrul bunei organizări a autorității statului și importanța promovării dialogului între instanțele constituționale. Totodată, referindu-se la contextul social, politic și economic actual, în care tot mai multe state reușesc cu greu să păstreze echilibrul între ansamblul drepturilor și libertăților consacrate constituțional, pe de o parte, și lipsa de resurse economice necesare satisfacerii acestora, pe de altă parte, a apreciat că deciziile instanțelor constituționale trebuie să identifice acest just echilibru între realizarea drepturilor individuale și interesul general al societății.

Congresul a cuprins trei sesiuni plenare, după cum urmează:

– Sesiunea plenară I, cu tema *Raporturile Curții Constituționale cu Parlamentul și Guvernul*, condusă de dl Paczolay Péter, președintele Curții Constituționale din Ungaria;

– Sesiunea plenară II, cu tema *Soluționarea conflictelor juridice de natură organică de către Curtea Constituțională*, condusă de dl Andreas Voßkuhle, președintele Curții Constituționale Federale din Germania;

– Sesiunea plenară III, cu tema *Executarea deciziilor Curții Constituționale*, condusă de dl Rui Manuel Gens de Moura Ramos, președintele Tribunalului Constituțional din Portugalia.

Sesiunea plenară I, cu tema ***Raporturile Curții Constituționale cu Parlamentul și Guvernul***, condusă de dl Paczolay Péter, președintele Curții Constituționale din Ungaria, a debutat cu prezentarea de către dl prof.univ.dr. Tudorel Toader, judecător la Curtea Constituțională a României, a raportului general cu aceeași temă, întocmit pe baza rapoartelor naționale transmise de țările participante.

În cadrul raportului general au fost analizate: rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional; posibilitatea revocării judecătorilor instanței constituționale; elementele comune și particularitățile autonomiei financiare a Curților Constituționale; elementele comune și particularitățile procedurii de modificare a legilor care guvernează organizarea și funcționarea Curților Constituționale; competența Curților Constituționale de verificare a constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului; tipul/categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul Curților Constituționale; conduita Parlamentului și Guvernului, după caz, de conformare cu deciziile Curții Constituționale, în sensul de a proceda la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) pentru punerea de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional, reglementarea de termene și proceduri în această materie.

În cadrul discuțiilor purtate au formulat intervenții, cu privire la diverse probleme abordate în cadrul rapoartelor naționale, respectiv probleme adiacente, reprezentanți ai Curții Constituționale a Austriei, Tribunalului Federal Elvețian, Tribunalului Constituțional al Spaniei, Tribunalului Constituțional Portughez, Curții Constituționale a Belgiei, Tribunalului Constituțional al Republicii Polonia, Curții Constituționale a Republicii Italiene, Curții Constituționale a Republicii Slovenia, Curții Constituționale a Federației Ruse, Curții Constituționale a Republicii Bulgaria, Curții Constituționale a Republicii Armenia, Curții Constituționale a Republicii Azerbaidjan, Curții Constituționale a Republicii Belarus, Curții Constituționale a Ungariei, precum și observatorul din partea Curții de Justiție a Uniunii Europene. Discuțiile purtate au conturat, ca preocupări comune, independența Curților Constituționale, întărirea rolului acestora și a autorității deciziilor pe care le pronunță.

Rezumând cele prezentate și discutate în cadrul secțiunii, dl Paczolay Péter, președintele Curții Constituționale din Ungaria, a subliniat varietatea modelelor existente, a tradițiilor specifice fiecărei țări. A subliniat, de asemenea, realizând o enumerare a problemelor vitale examinate, importanța consultării Curților Constituționale în privința problemelor financiare, a colaborării între Curțile Constituționale, a colaborării acestora cu puterea politică în sensul asigurării respectării drepturilor și a libertăților fundamentale, precum și importanța culturii politice apreciate ca fiind valoarea adăugată care face ca unele țări să adopte mai lin amendamentele constituționale. În context, referindu-se la separația puterilor în stat, a arătat că aceasta înseamnă și respect reciproc, precum și funcționarea independentă a acestora, trebuind dezavuate atât încercările unei puteri de a pune stăpânire pe celelalte, cât și încercările politicului de a avea influență asupra funcționării Curților Constituționale.

Sesiunea plenară II, având ca obiect dezbateră tema intitulată **Soluționarea conflictelor juridice de natură organică de către Curtea Constituțională**, a fost condusă de dl prof.dr. Andreas Voßkuhle, președintele Curții Constituționale Federale din Germania, și a debutat cu prezentarea de către dna prof.univ.dr. Iulia Antoanella Motoc, judecător la Curtea Constituțională a României, a raportului general cu aceeași temă, întocmit pe baza rapoartelor naționale transmise de țările participante la Conferință.

În raportul general au fost analizate următoarele aspecte principale: dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării unor conflicte juridice de natură organică; care sunt trăsăturile conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice, din punctul de vedere al naturii conflictului, al obiectului conflictului, al părților conflictului, al temeiului juridic al conflictului și din punctul de vedere al caracterului controlului exercitat de către instanța de contencios constituțional; care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte; care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict; care sunt actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte; dacă o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică, în cadrul procedurii de soluționare a conflictelor juridice de natură organică dintre autorități; care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict; ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional în cadrul atribuției de a soluționa astfel de conflicte și care sunt modalitățile de îndeplinire a deciziei instanței constituționale constând în conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului.

Pornind de la raportul general prezentat, au fost formulate intervenții, cu privire la aspectele abordate în rapoartele naționale, de către: reprezentanți ai Curții Constituționale a Ucrainei, Tribunalului Constituțional al Spaniei, Curții Constituționale a Austriei, Tribunalului Constituțional al Republicii Portugheze, Tribunalului Constituțional al Republicii Polonia, Curții Constituționale Federale a Germaniei și ai Curții Constituționale a României. Intervențiile și discuțiile purtate au vizat, în principal, definirea conceptului de „conflict juridic de natură organică”, tipurile și natura litigiilor organice între autorități publice care pot fi soluționate de către instanțele de contencios constituțional, conturându-se preocupări comune la nivelul acestor instanțe, în ceea ce privește delimitarea naturii politice a acestor tipuri de conflicte de aspectele juridice, numai acestea din urmă intrând în competența de soluționare a instanțelor de contencios constituțional.

Concluzionând cele prezentate și discutate în cadrul secțiunii, dl prof.dr. Andreas Voßkuhle, președintele Curții Constituționale Federale a Germaniei, a subliniat faptul că fiecare instanță de contencios constituțional are de rezolvat dispute instituționale, deși în unele țări această competență nu este stabilită expres, existând înțelegeri diferite ale conceptului de „conflict organic”, în funcție de tipul, concepția și cultura politică a statului respectiv. În final, dl prof.dr. Andreas Voßkuhle a recomandat – ca o necesitate – colaborarea între instanțele de contencios constituțional, Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene, care trebuie să se transforme în instituții vii, deschise dialogului interinstituțional, fără a minimaliza însă importanța relației dintre instanțele de contencios constituțional și celelalte instanțe ale țării respective.

Sesiunea plenară III, cu tema **Executarea deciziilor Curții Constituționale**, condusă de dl Rui Manuel Gens de Moura Ramos, președintele Tribunalului Constituțional al Republicii Portugheze, a debutat cu prezentarea de către dl Puskás Valentin-Zoltán, judecător la Curtea

Constituțională a României, a raportului general cu aceeași temă, întocmit pe baza rapoartelor naționale transmise de țările participante.

În cadrul raportului general au fost analizate aspecte referitoare la efectele pe care le produc deciziile instanțelor constituționale în cadrul sistemelor de drept naționale. În această analiză s-au avut în vedere atât textele constituționale și legale care vizează acest subiect, cât și jurisprudența instanțelor constituționale sau doctrina din statele participante. Raportul general a subliniat faptul că deciziile Curților Constituționale sunt de principiu definitive și nu pot fi recurate. Totodată, s-au dezbătut atât problema distincției dintre efectele *inter partes* și *erga omnes* ale deciziilor, cât și efectele acestor decizii asupra textului legal declarat neconstituțional și obligațiile care cad în sarcina legiuitorului sau a instanțelor judecătorești în urma pronunțării unei asemenea decizii. S-a adus în discuție comportamentul legiuitorului față de deciziile de declarare a neconstituționalității, respectiv dacă acesta răspunde cu promptitudine exigențelor constituționale stabilite în decizia instanței constituționale sau dacă acesta are posibilitatea, din contră, de a reitera soluția legislativă declarată ca fiind neconstituțională. Mai mult, pentru a avea o imagine cât mai clară asupra subiectului, aspectele teoretice abordate au fost îmbinate cu cele practice, rezultate, îndeosebi, din jurisprudența Curților Constituționale.

În final, au fost tratate problemele cu care se confruntă Curțile Constituționale în procesul de executare a deciziilor lor. S-a subliniat faptul că, în principiu, aceste decizii trebuie executate de drept de către toți subiecții de drept, ceea ce nu exclude însă posibilitatea însărcinării altor organe cu executarea lor, tocmai pentru întărirea finalității contenciosului constituțional.

În urma prezentării raportului general, au luat cuvântul reprezentanți ai Curților sau Tribunalurilor Constituționale din Azerbaidjan, Italia, Andorra și Spania. Aceste intervenții au vizat, în principal, preocuparea legiuitorului constituant de a menționa chiar în textul Constituției obligativitatea hotărârilor Curții Constituționale, necesitatea punerii în aplicare a noii ordini normative rezultate în urma deciziilor pronunțate de către instanța constituțională, precum și noile provocări – reprezentate de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene – în fața cărora sunt puse instanțele constituționale; totodată, intervențiile au antamat și controlul constituționalității hotărârilor judecătorești sau caracterul retroactiv, în unele situații, al deciziilor de declarare a neconstituționalității.

Rezumând cele prezentate și discutate în cadrul secțiunii, dl Rui Manuel Gens de Moura Ramos, președintele Tribunalului Constituțional din Portugalia, a menționat semnificația deosebită a deciziilor instanțelor constituționale în ordinea normativă a statelor și a subliniat modul decisiv în care acestea influențează modul în care instanțele judecătorești interpretează și aplică dreptul.

Lucrările Congresului s-au încheiat cu o sesiune de concluzii, în cadrul căreia a luat cuvântul dl Emil Boc, prim-ministrul Guvernului României, care a abordat, printre altele, și problematica drepturilor fundamentale ale individului în contextul crizei economice profunde cu care se confruntă statul.

La finalul Congresului, președinția Conferinței Curților Constituționale Europene a fost preluată de Curtea Constituțională a Austriei, desemnată, prin Rezoluția III a Cercului Președinților Conferinței Curților Constituționale Europene, ca organizatoare a celui de-al XVI-lea Congres al Conferinței, care va avea loc la Viena, în perioada 12-15 mai 2014.